

การวิจัยพัฒนาสมรรถนะการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสังกัด
โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1: ระยะที่ 2 การพัฒนา
หลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*
A Research and Development to Improve the Ability
for Student Center Teaching of Teachers in Chonburi
Primary Educational Service Area I : Phase II The Development of
Training Curriculum on Student Center Teaching

วิมลรัตน์ จตุรานนท์**

wimonrat@buu.ac.th

เชษฐ ศิริสวัสดิ์**

ปานเพชร ร่มไทร***

คมสัน ตรีไพบูลย์***

ธนาวุฒิ ลาตวงษ์***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การสร้างหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และ การประเมินผลการใช้หลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า ได้หลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ที่มีคุณภาพดีตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผลการนำหลักสูตรไปใช้พบว่า ครู ศึกษานิเทศก์และผู้บริหารมีผลสัมฤทธิ์หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม และมีผลสัมฤทธิ์หลังการอบรมสูงกว่าร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รวมถึงครูมีความเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมในระดับดี

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรฝึกอบรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

* งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีงบประมาณ 2558

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

*** ดร. ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

This research aimed to develop the training curriculum on student center teaching for teachers in Chonburi Primary Educational Service Area Office I. There were 4 steps in curriculum development: need assessment, curriculum construction, curriculum implementation and curriculum evaluation. It was found that training curriculum for teachers and educational personnel were good by expert evaluation. After implementation the result showed that teachers directors and supervisors significantly achieved better level of understanding, and achievement higher more than 60 percentage. The teachers also had good attitude to the curriculum.

Keywords: curriculum development, training curriculum, Chonburi Primary Educational Service Area Office I

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยในมาตราที่ 24 ได้กล่าวถึงการจัดการกระบวนการเรียนรู้ไว้ว่า “ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังนี้ 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง 4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา

ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2553, หน้า 8-9)

จากพระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า สถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ดำเนินการหลัก เพื่อส่งเสริมให้เกิดผลต่อผู้เรียน โดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการในการจัดกระบวนการเรียนรู้นั้น ดังนั้นการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของครูให้ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียน การดำเนินการดังกล่าวจะประสบความสำเร็จและเกิดการพัฒนาคุณภาพอย่างยั่งยืนมากที่สุดจำเป็นต้องพัฒนาให้มีการดำเนินการดังกล่าวด้วยตัวโรงเรียนเองได้ในที่สุด แต่อย่างไรก็ตามในบางโรงเรียนยังต้องการความช่วยเหลือ สนับสนุนจากหน่วยงานที่มีความพร้อมด้านองค์ความรู้ บุคลากร และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เพื่อสร้างโอกาสในการพัฒนาได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ลดการเสียโอกาสของนักเรียนและชุมชนลง

การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียน

เป็นศูนย์กลาง (student centered) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่รู้จักและถูกส่งเสริมให้ใช้กันมานานในวงการศึกษไทยแต่ไม่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติ เนื่องจากในการจัดการเรียนรู้ครูมักจะนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ควบคู่กับประสบการณ์เดิมหรือแนวการสอนตามความเคยชินของครูที่ได้รับการอบรมสั่งสอนมาด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลางมาตลอด จึงทำให้ไม่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเท่าที่ควร

จากรายงานการวิจัยศึกษาสภาพการสอนและสมรรถนะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในเขตพื้นที่การประถมศึกษาเขต 1 ชลบุรี ซึ่งเป็นงานวิจัยระยะที่ 1 ของโครงการวิจัยพัฒนาสมรรถนะการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสังกัดโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษาเขต 1 สรุปได้ว่าครูประถมศึกษาส่วนมากสอนเกือบทุกกลุ่มสาระ และส่วนมากยังต้องการพัฒนาในด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องการความรู้ในด้านจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าด้วยตนเอง ต้องการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงงาน และต้องการเทคนิคการสอนใหม่ ๆ ในทุกกลุ่มสาระ (วิชิต สุรัตน์เรืองชัย และพงศ์เทพ จิระโร, 2558) นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่าครูต้องการเข้ารับการอบรมและพัฒนาดตนเองอย่างสม่ำเสมอเพื่อการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ ที่หลากหลาย และเพื่อนำมาปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นและนำไปใช้กับผู้เรียน (วิชิต สุรัตน์เรืองชัย และพงศ์เทพ จิระโร, 2558, หน้า 153)

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในฐานะที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาผู้ผลิตครูและเป็นเครือข่ายวิจัยการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ จึงได้ร่วมมือกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษาเขต 1 พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับครูสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษาเขต 1 เพื่อพัฒนาครูตามความต้องการของครูและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษาเขต 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษาเขต 1

2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษาเขต 1

ประโยชน์ที่得益จากการวิจัย

1. เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของครู และเขตพื้นที่การศึกษา

2. เป็นแนวทางในการพัฒนาครูในกลุ่มสาระต่าง ๆ

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยระยะที่ 2 ต่อเนื่องจากการวิจัยศึกษาสภาพการสอนและสมรรถนะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูในเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษาเขต 1

2. ประชากร ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษาเขต 1 จำนวน 1,200 คน และศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษาเขต 1 จำนวน 100 คน

3. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษาเขต 1 จำนวน 1,092 คน และศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำนวน 79 คน โดยการรับสมัครเข้าร่วมโครงการอบรมฯ

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

4.2 ตัวแปรตาม คือ ผลการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู และบุคลากรทางการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 มีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การฝึกอบรม การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และศึกษาผลการสำรวจสภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร

ผู้วิจัยสร้างหลักสูตรฉบับร่าง ที่ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระของหลักสูตร วิธีดำเนินการอบรม และการประเมินผล รวมทั้งเอกสารประกอบหลักสูตรหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ และเอกสารประกอบหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ประเมินหลักสูตรฉบับร่างด้วยการจัดวิพากษ์หลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 20 คน

ผลการวิพากษ์พบว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบที่เหมาะสม เนื้อหาสาระเหมาะสม โครงสร้างเหมาะสม

วิธีดำเนินการอบรมเหมาะสม การประเมินผลเหมาะสม เอกสารประกอบหลักสูตรในหน่วยต่าง ๆ และเอกสารประกอบการอบรมในกลุ่มสาระต่าง ๆ มีความถูกต้อง มีความเหมาะสมดีมาก สามารถนำไปใช้ในการอบรมได้

ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้

ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรไปใช้ในการอบรม ระหว่างวันที่ 27 เมษายน - 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2558 ณ โรงเรียนอนุบาลชลบุรี แบ่งการจัดการอบรมเป็น 4 รุ่น โดยมีเครื่องมือในการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการใช้หลักสูตร

ในการประเมินผลการใช้หลักสูตร ผู้วิจัยได้ประเมินผลการใช้หลักสูตร ตามเกณฑ์การประเมินผลการอบรม โดยพิจารณาจาก การเข้าร่วมกิจกรรมการอบรม ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของการเข้ารับการอบรม และคะแนนจากการประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

ผลการวิจัยด้านการพัฒนาหลักสูตร

ได้หลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ดังนี้

1. หลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 (กลุ่มครู)

หลักการของหลักสูตร

การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของครู ให้ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน นำไปสู่การพัฒนาโรงเรียน การดำเนินการดังกล่าวจะประสบความสำเร็จและเกิดการพัฒนาคุณภาพอย่างยั่งยืนมากที่สุด

จำเป็นจะต้องพัฒนาให้มีการดำเนินการดังกล่าวด้วยตัวโรงเรียนเองได้ในที่สุด แต่อย่างไรก็ตามในบางโรงเรียนยังต้องการความช่วยเหลือ สนับสนุนจากหน่วยงานที่มีความพร้อมด้านองค์ความรู้ บุคลากร และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เพื่อสร้างโอกาสในการพัฒนาได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ลดการเสียโอกาสของนักเรียนและชุมชนลง การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือที่รู้จักในชื่อเดิมว่า การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (student centered หรือ child centered) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่รู้จักกันมานานในวงการศึกษไทย แต่ไม่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติ เนื่องจากในการจัดการเรียนรู้ครูมักจะนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางร่วมกับประสบการณ์เดิมหรือแนวการสอนตามความเคยชินของครูที่ได้รับการอบรมสั่งสอนมาด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลาง (teacher centered) มาตลอด เมื่อครูเคยชินกับการเรียนการสอนแบบเดิมที่เคยรู้จัก จึงทำให้ไม่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเท่าที่ควร

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในฐานะที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาผู้ผลิตครูและเป็นเครือข่ายวิจัยการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ จึงได้ร่วมมือกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 เพื่อพัฒนาครูครูตามสมรรถนะให้เป็นครูดี ครูเก่ง มีคุณภาพ คุณธรรม สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student-Centred Learning) เน้นรูปแบบการพัฒนาฐานโรงเรียนในขณะปฏิบัติการสอน (On the job training) และให้มีระบบสนับสนุนในรูปแบบ Coaching and Mentoring เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

เพื่อพัฒนาครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เนื้อหาสาระของหลักสูตร

หลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 มีเนื้อหาของหลักสูตร 2 หน่วยการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3 ชั่วโมง

- แนวคิดหลักของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

- ตังบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

- แบบอย่างที่ดีของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามกลุ่มสาระ 9 ชั่วโมง

- การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามกลุ่มสาระ

- การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามกลุ่มสาระ

- วิพากษ์การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามกลุ่มสาระรวม 12 ชั่วโมง

ระยะเวลาและสถานที่ในการอบรม

ดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ระหว่างวันที่ 27 เมษายน - 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2558 จำนวน 4 รุ่น รุ่นละ 4 วัน ณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 และโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

กลุ่มเป้าหมาย

ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี

เขต 1 จำนวน 1,200 คน แบ่ง 4 รุ่น ๆ ละประมาณ 300 คน

วิธีดำเนินการอบรม

ดำเนินการอบรมที่เน้นให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับฟังความรู้จากวิทยากรเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student-Centred Learning) ปฏิบัติการออกแบบและวิพากษ์การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามกลุ่มสาระ

การประเมินผล

การตัดสินการผ่านการอบรมแต่ละหลักสูตรเพื่อรับวุฒิบัตร พิจารณาจากเกณฑ์ประเมิน ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมต้องผ่านทั้ง 2 ส่วน คือ

1. เข้าร่วมกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80 ของเวลาการอบรม

2. คะแนนจากการประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหลังเข้ารับการอบรม สูงกว่าก่อนเข้ารับการอบรม และไม่น้อยกว่า ร้อยละ 60 ของคะแนนทั้งหมด ด้วยแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 35 ข้อ

2. หลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

หลักการของหลักสูตร

การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของครูให้ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน นำไปสู่การพัฒนาโรงเรียน การดำเนินการดังกล่าวจะประสบความสำเร็จและเกิดการพัฒนาคุณภาพอย่าง ยั่งยืนมากที่สุด จำเป็นจะต้องพัฒนาให้มีการดำเนินการดังกล่าวด้วยตัวโรงเรียนเองได้ในที่สุด แต่อย่างไรก็ตามในบางโรงเรียนยังต้องการความช่วยเหลือ สนับสนุนจากหน่วยงานที่มี

ความพร้อมด้านองค์ความรู้ บุคลากร และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เพื่อสร้างโอกาสในการพัฒนาได้รวดเร็ว ยิ่งขึ้น ลดการเสียโอกาสของนักเรียนและชุมชนลง การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือที่รู้จักในชื่อเดิมว่า การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student centered หรือ child centered) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่รู้จักกันมานาน ในวงการศึกษไทย แต่ไม่ประสบความสำเร็จใน การปฏิบัติ เนื่องจากในการจัดการเรียนรู้ครูมักจะนำแนวคิด การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สำคัญ ร่วมกับ ประสบการณ์เดิมหรือแนวการสอนตามความเคยชิน ของครูที่ได้รับ การอบรมสั่งสอนมาด้วยรูปแบบ การจัดการเรียนการสอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลาง (teacher centered) มาตลอด เมื่อครูเคยชินกับการเรียนการสอน แบบเดิมที่เคยรู้จัก จึงทำให้ไม่ประสบความสำเร็จในการ จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเท่าที่ควร

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในฐานะ ที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาผู้ผลิตครูและเป็นเครือข่ายวิจัย การศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ จึงได้ร่วมมือกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถม ศึกษาชลบุรี เขต 1 เพื่อพัฒนาครูตามสมรรถนะให้เป็น ครูดี ครูเก่ง มีคุณภาพ คุณธรรม สามารถจัดกระบวนการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student-Centred Learning) เน้นรูปแบบการพัฒนาฐานโรงเรียนในขณะ ปฏิบัติการสอน (On the job training) และให้มีระบบ สนับสนุนในรูปแบบ Coaching and Mentoring เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

เพื่อให้ศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ในการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยกระบวนการระบบ พี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring)

เนื้อหาสาระของหลักสูตร

หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาครูให้สามารถใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขต 1 มีเนื้อหาของหลักสูตร 2 หน่วยการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3 ชั่วโมง

- แนวคิดหลักของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- ตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- การออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- แบบอย่างที่ดีของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 กระบวนการ Coaching and Mentoring ณ สถานศึกษา 3 ชั่วโมง รวม 6 ชั่วโมง

ระยะเวลาและและสถานที่

ดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาครูให้สามารถใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขต 1 วันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2558 จำนวน 1 วัน ณ สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 และโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

กลุ่มเป้าหมาย

ศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำนวน 100 คน

วิธีดำเนินการอบรม

ดำเนินการอบรมที่เน้นให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับฟังความรู้จากวิทยากร อภิปราย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student-Centred Learning) การกระบวนการ Coaching and Mentoring

การประเมินผล

การตัดสินการผ่านการอบรมแต่ละหลักสูตรเพื่อรับวุฒิบัตร พิจารณาจากเกณฑ์ประเมิน ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมต้องผ่านทั้ง 2 ส่วน คือ

1. เข้าร่วมกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80 ของเวลาการอบรม
2. คะแนนจากการประเมินความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และกระบวนการ Coaching and Mentoring หลังเข้ารับการอบรม สูงกว่าก่อนเข้ารับการอบรม และไม่น้อยกว่า ร้อยละ 60 ของคะแนนทั้งหมด ด้วยแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการกระบวนการ Coaching and Mentoring แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 35 ข้อ

ผลการวิจัยด้านการนำหลักสูตรไปใช้

จากการนำหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ไปใช้นั้น มีผลการนำไปใช้ได้ดังนี้

- 1.1 ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ระหว่างก่อนการอบรมและหลังการอบรม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ระหว่างก่อนการอบรม และหลังการอบรม (คะแนนเต็ม 30 คะแนน) ด้วยการทดสอบค่า t แบบกลุ่มตัวอย่างไม่อิสระ (Dependent t test)

ผลการเรียนรู้	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		df	t	p
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD			
การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	15.16	5.10	26.09	2.90	1091	34.02**	0.000

** $p < 0.01$

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 หลังการอบรม สูงกว่าก่อนอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.2) ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ระหว่างหลังการอบรมกับเกณฑ์ร้อยละ 60 ด้วยการทดสอบค่า t แบบกลุ่มตัวอย่างเดียว (One sample t test) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ระหว่างหลังการอบรมกับเกณฑ์ร้อยละ 60

ผลการเรียนรู้	หลังอบรม			เกณฑ์ร้อยละ	df	t	p
	\bar{X}	SD	ร้อยละ				
การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	26.09	2.90	86.96	60	1091	47.67**	0.000

** $p < 0.01$

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 หลังการอบรม สูงกว่าร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.3) ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและกระบวนการ Coaching and Mentoring ของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและกระบวนการ Coaching and Mentoring ของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ระหว่างก่อนการอบรมและหลังการอบรม

ผลการเรียนรู้	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		df	t	p
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD			
การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและกระบวนการ Coaching and Mentoring	14.34	5.36	25.27	3.57	78	31.403**	0.000

** $p < 0.01$

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและกระบวนการ Coaching and Mentoring ของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 หลังการอบรม สูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.4) ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและกระบวนการ Coaching and Mentoring ของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 60 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและกระบวนการ Coaching and Mentoring ของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ระหว่างหลังการอบรมกับเกณฑ์ร้อยละ 60

ผลการเรียนรู้	หลังอบรม			เกณฑ์ร้อยละ	df	t	p
	\bar{X}	SD	ร้อยละ				
การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและกระบวนการ Coaching and Mentoring	25.27	3.57	84.23	60	78	35.05**	0.000

** $p < 0.01$

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและกระบวนการ Coaching and Mentoring ของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 หลังการอบรม สูงกว่าร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.5 ผลการเข้าร่วมการอบรมของครูและบุคลากรทางการศึกษาพบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีเวลาในการอบรมตามหลักสูตรเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

1.6 ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อหลักสูตรหลักสูตรฝึกอบรมในระดับดี

อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. หลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ที่มีองค์ประกอบคือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระของหลักสูตร วิธีดำเนินการอบรม และการประเมินผล หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการอบรมได้ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญนั้น อาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีกระบวนการ หรือขั้นตอนดำเนินการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่างและประเมินหลักสูตรฉบับร่าง การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลการใช้หลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร ตามแนวคิดของทาบ่า (Taba, 1962, pp. 422 - 425; สัจจ อูทรานันท์, 2535, หน้า 38 และ ชวลิต ชูกำแพง, 2553, หน้า 41) ที่กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ที่ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการและความจำเป็น การพัฒนาหลักสูตรที่ประกอบด้วย การกำหนดจุดมุ่งหมาย การกำหนดเนื้อหา สาระ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และแนวทางการวัดและประเมินผล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของของใจทิพย์ เข็้อรัตนพงษ์ (2539) คือ การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร การกำหนดเนื้อหา การกำหนดกิจกรรม การกำหนดคาบเวลาเรียน การกำหนดเกณฑ์การวัดผลประเมินผล การจัดทำเอกสารหลักสูตร การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร และการทดลองใช้ ในส่วนขององค์ประกอบของหลักสูตรนั้น หลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนั้นได้กำหนดองค์ประกอบ ที่เป็นไปตาม

แนวคิดของสุมิตร คุณานุกร (2520, หน้า 9) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรมี 4 องค์ประกอบคือ ความมุ่งหมาย เนื้อหา การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผล และสอดคล้องกับแนวคิดของ ทาบ่า (Taba, 1962, p. 10) ที่กล่าวว่าหลักสูตรควรมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ วัตถุประสงค์ เนื้อหาวิชาและจำนวนชั่วโมงสอนในแต่ละวิชา กระบวนการเรียนการสอนหรือการนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลการสอนตามหลักสูตร

นอกจากนี้เมื่อผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรแล้วยังได้มีการประเมินหลักสูตรโดยการวิพากษ์จากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นการวิพากษ์อย่างมีส่วนร่วม ทั้งผู้พัฒนาหลักสูตร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการใช้หลักสูตร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครู ผู้จะเข้ารับการอบรมตามหลักสูตร ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ บุญเลี้ยง ทูมทอง (2553, หน้า 294) ที่กล่าวว่า เมื่อสร้างหลักสูตรฉบับร่างเสร็จแล้วก่อนจะนำหลักสูตรไปใช้จริง ควรมีการประเมินตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรฉบับร่างและองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร การประเมินหลักสูตรในระยะนี้ต้องอาศัยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ในการพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของชัยวัฒน์ วารี (2553) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการใช้ภาษา สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 วางแผนเพื่อพัฒนาหลักสูตร ระยะที่ 2 สร้างหลักสูตร ระยะที่ 3 นำหลักสูตรไปใช้ 4) ติดตามผลการใช้หลักสูตร โดยระยะที่ 1 ได้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร โดยการสนทนากลุ่ม (Focus group) นักวิชาการเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรจากครูพี่เลี้ยง และศึกษาความรู้พื้นฐานของนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร จากนั้นนำข้อมูลไปใช้สร้างหลักสูตร ใน

ระยะที่ 2 โดยกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คัดเลือก และจัดรวบรวมนี้อาหาร คัดเลือก และจัดรวบรวมนี้อาหาร ประสพการณ์การเรียนรู้ กำหนดวิธีการวัดและประเมินผล และจัดทำเอกสารหลักสูตร หลังจากนั้นนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญ ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร และนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร และมีการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรโดยการสนทนากลุ่ม จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ อาจารย์คณะครุศาสตร์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษา และนำข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่มไปปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร และนำหลักสูตรไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพเบื้องต้นกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง โดยสังเกตผล ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้น และนำไปปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร และจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์พร้อมที่จะนำหลักสูตรไปใช้กับกลุ่มทดลอง ในระยะที่ 3 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริวารรณ จรัสศรีวิวัฒน์ ที่ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการสะท้อนคิดของนิสิตฝึกปฏิบัติการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ได้ดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 ประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ การสำรวจปัญหาและความต้องการ การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร และการปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม ผลการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรพบว่า ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ .70

2. หลังจากนำหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ไปใช้ พบว่า ครูมีเวลาในการอบรมตามหลักสูตรเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์หลังการอบรมสูงกว่าก่อนอบรม และมีผลสัมฤทธิ์หลังการอบรมสูงกว่าร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

รวมถึงครูมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรม ในระดับดีนั้น อาจเป็นเพราะว่า ในการจัดการอบรมนั้น ได้แยกกลุ่มย่อยในการอบรมตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาการแต่ละกลุ่มจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาการแต่ละกลุ่มย่อยได้จัดกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นให้ผู้เข้ารับการอบรมได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง ผ่านการวิเคราะห์กิจกรรมการเรียนการสอนจากรายการโทรทัศน์ การเรียนแบบร่วมมือ การจัดการเรียนรู้ที่ใช้โครงงานเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการออกแบบการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผู้เข้าร่วมการอบรม และการชี้แนะจากวิทยากรประจำกลุ่ม ซึ่งกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการนั้นเป็นการจัดกิจกรรมการอบรมที่ดีตามแนวคิดของ นลินี บำเรอราช (2558, หน้า 14 - 16) ที่กล่าวไว้ว่า การสอนเชิงปฏิบัติการ มุ่งหมายให้ผู้เรียนได้มีการปฏิบัติตาม ทฤษฎีที่ได้เรียนรู้ มีการศึกษาสภาพจริงของการปฏิบัติงาน ได้ทดลองปฏิบัติและฝึกฝนจนปฏิบัติได้อย่างคล่องแคล่ว ได้เข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติและรู้วิธีการแก้ปัญหาในการปฏิบัติ การสอนเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย วิธีการหลายอย่างเช่น การบรรยาย อธิบาย วิธีการ เหตุผล หลักการ ขั้นตอนการปฏิบัติ การสาธิต การทำตัวอย่างให้ดูดี เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นวิธีการปฏิบัติ และการฝึกปฏิบัติ เป็นการให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรงในการปฏิบัติ โดยฝึกฝน การปฏิบัติงานจนคล่อง และสอดคล้องกับที่ พรทิพย์ อ้นเกษม (2558, หน้า 56) ได้กล่าวว่า กิจกรรมการอบรมจะต้องสะท้อนให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ ทักษะ เจตคติที่ดีและนำความรู้ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน และเน้นการใช้เทคนิคการถ่ายทอดความรู้หลาย ๆ แบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิพย์ อ้นเกษม (2558) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนา

หลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ผลการวิจัยพบว่า 1. หลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ มีองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย ความเป็นมา หลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้าง เวลาการอบรม เนื้อหาสาระ กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล ตารางการฝึกอบรม และเอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ คู่มือการดำเนินการฝึกอบรมสำหรับวิทยากร คู่มือการฝึกอบรมสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม และคู่มือติดตามผลการใช้หลักสูตรสำหรับครูพี่เลี้ยง และผลการประเมินคุณภาพหลักสูตร โดยการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก 2) กลุ่มทดลองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) กลุ่มทดลองมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์หลังการฝึกอบรม 4) กลุ่มทดลองมีทักษะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์หลังการฝึกอบรมอยู่ในระดับดีมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสถาพร ตีying (2547) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่องผลของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยวิธีการเรียนแบบร่วมมือสำหรับนักศึกษาครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็น นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ทั่วไป ชั้นปีที่ 2 และ 3 และสาขาชีววิทยาชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ พบว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยวิธีการเรียนแบบร่วมมือมีผลทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการทำงานกลุ่มหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษามีความสามารถทางสอนและความพอใจต่อการเรียนการสอนหลัง

เรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด นอกจากนั้น ยังพบว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยวิธีการเรียนแบบร่วมมือมีผลทำให้นักศึกษามีความรับผิดชอบก่อนและหลังเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยได้อภิปรายเพิ่มเติมไว้ว่า อาจจะเนื่องมาจากความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกิดจากการปลูกฝังหรือได้รับ การฝึกอบรมมาตั้งแต่เด็ก ไม่สามารถที่จะฝึกหรือปลูกฝังกันได้ในระยะเวลานั้น

3. หลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ไปใช้ พบว่า บุคลากรทางการศึกษา (ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารโรงเรียน) มีเวลาในการอบรมตามหลักสูตรเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์หลังการอบรมสูงกว่าก่อนอบรม และมีผลสัมฤทธิ์หลังการอบรมสูงกว่าร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รวมถึงมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรม ในระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดกิจกรรมการอบรมเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติ และใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดอบรม ซึ่งสอดคล้องกับที่ ชัยวัฒน์ วารี (2558, หน้า 219) ได้สรุปว่าการทำกิจกรรมกลุ่มทำให้การทำงานสำเร็จ เนื่องจากหลาย ๆ คนเกิดการพัฒนาตนเอง เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และเกิดการเรียนรู้จากกลุ่มได้มาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรปรับกิจกรรมการอบรมให้เป็นไปตามธรรมชาติวิชาของกลุ่มสาระต่างๆ
2. ควรจัดทำตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนที่หลากหลาย ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรมีการวิจัยติดตามผลการนำความรู้จากการอบรมไปใช้ในการเรียนการสอนในสถานศึกษา
2. ควรส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ.พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: ครุสภาลาดพร้าว.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตร :หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชวลิต ชูก่าแพง. (2553). การพัฒนาหลักสูตร. (พิมพ์ครั้งที่ 2) มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชัยวัฒน์ วารี. (2553). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อสร้างเสริมความสามารถในการใช้ภาษาไทย สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นลินี บำเรอราช. (2544). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สืบค้นความรู้ร่วมกัน ใน เอกสารประกอบการอบรมตามโครงการฝึกอบรม เรื่อง เทคนิคการสอนผู้เรียนสำคัญที่สุด. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2553). การพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรทิพย์ อ้นเกษม. (2557). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิชิต สุรัตน์เรืองชัย และพงศ์เทพ จิระโร. (2558). การพัฒนาสมรรถนะการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสังกัดโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 1: ระยะที่ 1 การสำรวจสภาพการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สงัด อุทรานันท์. (2535). พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาพร ดียิ่ง. (2548). ผลของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยวิธีการเรียนแบบร่วมมือสำหรับนักศึกษาครู. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุมิตร คุณานุกร. (2520). หลักสูตรและการสอน. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ชวนชม.
- Taba, H. (1962). *Curriculum Development: Theory and Practice*. New York: Harcourt, Brace and World.